

Πηγή: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ
Ημερομηνία: 24/11/2002
Σελίδα:

MARK MAZOWER "Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου"

Μετάφραση Σπύρος Μαρκέτος · Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης (MIET)

Ο Μαρκ Μαζάουερ είναι ένας επιστήμονας που έχει μια ιδιαίτερη σχέση με την Ελλάδα. Πολλές από τις εργασίες του αφορούν τη χώρα μας, ενώ ο ίδιος χειρίζεται άριστα τον ελληνικό λόγο και βέβαια την ελληνική βιβλιογραφία. Σήμερα είναι καθηγητής Ιστορίας στο Κολέγιο Μπέρκμπεκ του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, ενώ στο παρελθόν έχει διδάξει διεθνείς σχέσεις και σύγχρονη ιστορία στα πανεπιστήμια του Σάσεξ και του Πρίντον. Είναι συγγραφέας έργων όπως "Στην Ελλάδα του Χίτλερ. Η εμπειρία της Κατοχής", "Η σκοτεινή ήπειρος. Ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας" και "The Balkans". Με τη φρέσκια ματιά τους, με την ευρύτητα και τη συνδυαστικότητα του πνεύματός τους, με τον απλό, γλαφυρό και κατανοητό τρόπο που είναι γραμμένες, αλλά βέβαια και με την επιστημονικότητα και τεκμηρίωσή τους, οι μελέτες αυτές προκάλεσαν αίσθηση τόσο στους κύκλους των ιστορικών όσο και σε ένα ευρύτερα αναγνωστικό κοινό. Τώρα κυκλοφορεί και στα ελληνικά το πρώτο βιβλίο του Μαζάουερ, "Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου", που μάλιστα έχει τιμηθεί με το βραβείο Runciman 1992.

Θέμα του βιβλίου είναι η τεράστια οικονομική κρίση που έπληξε όλο τον κόσμο -και την Ελλάδα- στην περίοδο του Μεσοπολέμου, και κυρίως οι συνέπειες που είχε για την οικονομία, για το ρόλο του κράτους και τελικά για την πολιτική. "Επιχείρησα να αναλύσω τι συνέβη όταν, εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης, η Ελ-

λάδα αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την παραδοσιακή στήριξή της στις αγροτικές εξαγωγές, τα υπερπόντια εμβάσματα και τα εξωτερικά δάνεια, και, αντιθέτως, υποχρεώθηκε να στραφεί προς μια πολιτική αυτάρκους ανάπτυξης, θεμελιωμένη σε εντόπιες πηγές οικονομικής μεγέθυνσης", εξηγεί ο συγγραφέας.

Πράγματι, η ελληνική οικονομία ανάμεσα στους δύο παγκόσμιους πολέμους παρουσιάζει μια κατάσταση εντελώς απογοητευτική. Βασίζεται σε έναν οπισθοδρομικό αγροτικό τομέα και κυρίως σε άδηλους πόρους που προέρχονταν από το εξωτερικό (μετανάστες και ναυτικοί). Τα χρέα της χώρας, που δαπανήθηκαν για δημόσια έργα και κυρίως για την αποκατάσταση των προσφύγων, ήταν τεράστια. Αν σ' αυτά προστεθούν τα άθλια συγκινωνιακά δίκινα και οι ελάχιστες βιομηχανίες, που αδυνατούσαν να απασχολήσουν τον ολοένα αιχανόμενο πληθυσμό, μπορούμε να συλλάβουμε την εικόνα. "Θα νόμιζε κανείς ότι μια τέτοια χώρα έμελλε να δεχτεί σκληρό πλήγμα στην πρώτη κάμψη της διεθνούς οικονομίας. Ελάχιστοι παρατηρητές θα σκέφτονταν πώς υπήρχαν πολλές πιθανότητες να επακολουθήσει γοργή ανάκαμψη".

Και όμως, ακριβώς αυτό συνέβη, όπως ισχυρίζεται ο συγγραφέας, επειδή η κατάρρευση της ανοιχτής διεθνούς οικονομίας άφησε την Ελλάδα σε θέση μικρότερης οικονομικής εξάρτησης από τον έξω κόσμο συγκριτικά με όσα ίσχυαν προηγουμένως, πράγμα που εκτός των άλλων ανάγκασε τη χώρα να ενεργοποιήσει πό-

ρους που είχαν παραμεληθεί κατά τη δεκαετία του '20. Είναι χαρακτηριστικό, όπως αναφέρεται στο βιβλίο, ότι σε διεθνές επίπεδο η γεωργική και βιομηχανική παραγωγή της Ελλάδας ανήλθε σε υψηλότατα επίπεδα - μόνο η Σοβιετική Ένωση και η Ιαπωνία ξεπέρασαν το ρυθμό βιομηχανικής ανάπτυξης της Ελλάδας στις αρχές της δεκαετίας του '30!

Αυτή η ανάκαμψη, λοιπόν, ήταν μία από τις πρωινότερες και ταχύτερες στην Ευρώπη, «αλλά συνδύαζε την εντυπωσιακή βραχυπρόθεσμη οικονομική μέγεθυνση με όλο και μεγαλύτερη δομική αναποτελεσματικότητα και κοινωνική ένταση». Και παρόλο που θεωρείται οικονομικά επιτυχής, συνέπεσε τελικά με μια αναμφισβήτητη πολιτική αποτυχία, αφού εκείνη ακριβώς την περίοδο σημειώνεται μια μεγάλη παρακμή της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, που κατέληξε στη δικτατορία του Μεταξά το 1936.

«Πώς ήταν δυνατόν να συμβαδίζουν παρόμοιες, φαινομενικά αντιφατικές, εξελίξεις στην οικονομική και την πολιτική σφαίρα;» Αυτό είναι τελικά ένα από τα θεμελιώδη ερωτήματα στα οποία προσπαθεί να απαντήσει ο Άγγλος ιστορικός. Για την απάντησή του -κι αυτή είναι μια σημαντική συνεισφορά στην ελληνική ιστοριογραφία- θα εφαρμόσει την υπόδειξη του Νίκου Σβορώνου, ο οποίος συμβούλεψε κάποτε τους ιστορικούς να πάψουν να επικαλούνται τον περίφημο «ξένο δάκτυλο» και να μελετήσουν τις αλληλεπιδράσεις των εγχώριων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων.